

Helsinki 23.2.2017

Dnro 24/03/17

Viite: Lausuntopyyntö 14.2.2017

Asia: Kirkkonummen kunnan toimialan nimi

Kirkkonummen kunta

Johtava kielenkääntäjä Tua Gunnelius

LAUSUNTO TOIMIALAN UUDESTA NIMESTÄ

Kirkkonummen kunta on organisaationmuutoksen yhteydessä muuttamassa toimialojensa nimiä. Suunnitellut uudet nimet ovat 1) *kuntatekniikka- ja elinvoimapalvelujen toimiala* 2) *perusturvapalvelujen toimiala / vård- och omsorgssektorn* ja 3) *sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen toimiala / bildnings- och fritidssektorn*. Kunta pyytää Kotimaisten kielten keskukselta lausuntoa suomenkielisestä nimiehdotuksesta *kuntatekniikka- ja elinvoimapalvelujen toimiala*, jolle ei toistaiseksi ole muodostettu ruotsinkielistä vastinetta. Lausuntopyynnössä todetaan, että mielipiteet muistakin toimialojen nimistä ovat tervetulleita.

Suositus

Kuntatekniikka- ja elinvoimapalvelujen toimialan sijaan Kotimaisten kielten keskus ehdottaa toimialan nimeksi ensisijaisesti *kuntatekniikkapalvelujen toimiala / kommunaltekniska sektorn*. Mikäli tätä nimeä on tarpeen täsmentää, siihen voisi lisätä toimialaan sisältyvien tehtävien mukaisesti sanan *kuntasuunnittelu / kommunplanering* tai *yhdyskuntasuunnittelu / samhällsplanering* esimerkiksi seuraavaan tapaan: *kuntatekniikka- ja yhdyskuntasuunnittelun toimiala / sektorn för kommunal teknik och samhällsplanering*. Lisäksi ehdotamme *perusturvapalvelujen toimialan* nimeksi vaihtoehtoisesti nimeä *peruspalvelujen toimiala / vård- och omsorgssektorn* tai *sosiaali- ja terveystieteiden toimiala / social- och hälsovårdssektorn*. Toimialan nimi *sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen toimiala / bildnings- och fritidssektorn* on suomeksi ja ruotsiksi käypä.

Perustelemme asiaa seuraavasti:

1 Kuntatekniikka- ja elinvoimapalvelujen toimiala

Sana *kuntatekniikka* viittaa suoraan kuntien teknisiin tehtäviin (vrt. esim. Kuntaliiton kustantama Kuntatekniikka-lehti) ja soveltuu sellaisena toimialan nimeen.

Sanan *elinvoima* merkitys on sen sijaan hyvin abstrakti. Kielitoimiston sanakirjan mukaan se tarkoittaa 'elinkykyä, elinvoimaisuutta, vireyttä, vitaalisuutta'. Sana yhdistetään tavallisesti henkisyteen ja kehon hyvinvointiin, mutta myös kunnasta voi käyttää sanaa elinvoimainen. *Elinvoima* on käsitteellinen tavoite, ilmiö tai tila, johon kunta voi pyrkiä panostamalla esimerkiksi talouteen, elinkeinoelämään, koulutukseen ja asukkaiden hyvinvointipalveluihin. *Elinvoimapalvelut* ei sovellu kuitenkaan toimialan nimeksi, koska siitä ei selviä, millä keinoin aiottu toimialalla tähän tavoitteeseen pyritään. *Elinvoimapalvelut* voi siten viitata useampaan kunnan toimialaan. Vaikka käsitettä on markkinoitu kuntasektorille 2010-luvun alusta, on todettava, että sitä ei voi pitää aiottuun käyttöön soveltuvana. Nimityksestä on mahdotonta päätellä, mitä konkreettisia tehtäviä elinvoimapalvelujen alle kuuluu.

Tulevan toimialan organisaatiokaaviosta ei selviä, mitkä osakokonaisuudet kuuluvat kuntatekniikkapalveluihin ja mitkä puolestaan elinvoimapalveluihin. Kaavion perusteella suurin osa tehtävistä on kunnallistekniikkaa. Elinvoimapalveluihin ovat yhdistettävissä lähinnä "kuntakehitykseen liittyvät tehtävät", joita ei ole konkretisoitu. *Elinvoimapalvelut*-sanan käyttö toimialan nimityksessä ei siis vaikuta perustellulta.

Elinvoima-sanan ongelmallisuutta lisää edelleen se, että eri kunnissa sen alle on koottu hyvin erilaisia toimintoja. Esimerkiksi Tampereella *elinvoiman ja kilpailukyvn palvelualueeseen* kuuluvat muun muassa elinkeino-, innovaatio- ja työllisyyspolitiikka sekä toisen asteen koulutus ja korkeakoulu yhteistyö, kun lisäalassa puolestaan *elinvoima- ja konsernipalveluiden toimialaan* kuuluvat muun muassa maahanmuutto- ja pakolaispalvelut. Kansalaisen näkökulmasta on sekavaa, kun samat sanat tarkoittavat eri kunnissa ja eri yhteyksissä eri asioita.

Näin monitulkintainen nimitys ei täytä hallintolain vaatimusta selkeästä, asiallisesta ja ymmärrettävästä kielestä. *Elinvoima*-sanan ruotsinkielisiä vastineita *livskraft* ja *vitalitet* koskevat samat edellä kuvatut ongelmat.

2 Perusturvapalvelujen toimiala / vård- och omsorgssektorn

Toimialan nimi on ruotsiksi toimiva.

Suomenkielisessä nimessä on käytetty alkuosana yhdyssanaa *perusturvapalvelut*. Kielitoimiston sanakirjassa *perusturva* määritellään 'vähimmäistoimeentulon takaavaksi sosiaaliturvaksi'. Sanan *perusturva* ongelmana on, että se viittaa kielitajussa ensisijaisesti rahalliseen tukeen eikä sen viittauskohde kuntien toimialojen nimissä ole vakiintunut. Sana on käytössä useissa kunnissa, joissa *perusturvan toimialalla*, *perusturvatoimella* tai *perusturvapalveluilla* viitataan joko sekä sosiaali- että terveydenhuoltopalveluihin tai pelkästään sosiaalipalveluihin. Kirkkonummen suunniteltuun perusturvapalvelujen toimialaan kuuluvat sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palvelut.

Perusturvan lisäksi erityisesti sosiaali- ja terveystalouteen on julkisessa hallinnossa viitattu myös sanalla *peruspalvelut* (esimerkiksi *peruspalveluministeri*, *peruspalveluiden kuntayhtymä*). Vaikka *peruspalveluilla* voidaan viitata myös kaikkiin kunnan järjestämiin julkisiin palveluihin yleisesti, määritellään *peruspalvelu* Kielitoimiston sanakirjan maaliskuussa ilmestyvässä uudessa versiossa näin: 'tavallisesti monikossa, kaikille kansalaisille järjestettävistä julkisista palveluista, varsinkin perusterveydenhuolto ja sosiaalihuollon vähimmäispalvelut'.

Tässä vaiheessa yksiselitteinen suomenkielinen nimi toimialalle olisi *sosiaali- ja terveystoimiala*, jolle sopiva ruotsinkielinen vastine olisi *social- och hälsovårdssektorn*. Jos nimi ei kuitenkaan tule kyseeseen, suositamme *perusturvapalvelujen toimialan* sijaan nimeä *peruspalvelujen toimiala*, joka vastaa paremmin ruotsinkielistä nimeä *vård- och omsorgssektorn*.

3 Sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen toimiala / bildnings- och fritidssektorn

Toimialan nimi on sekä suomeksi että ruotsiksi käypä.

Lopuksi

On hyvä muistaa, että kaikki organisaatiomuutokset eivät vaadi nimenmuutoksia, vaan olemassa olevia nimiä ja termejä kannattaa aina hyödyntää, jos mahdollista. Pysyvyys on yksi toimivien nimien ja termien tärkeimpiä ominaisuuksia, mikä osaltaan lisää kansalaisten luottamusta hallintoon.

Eri kunnissa toimialojen nimityksissä on käytetty perusosana sanan *toimiala* (esim. *tekninen toimiala*) lisäksi myös sanaa *toimi*, kun kyse on yhdyssanan jälkiosasta (*sosiaali- ja terveystoimi*, *rakennus- ja ympäristötoimi*). Joidenkin kuntien verkkosivuilla käytetään pelkästään sellaisia perusosia kuin *palvelut* (*sivistys- ja kulttuuripalvelut*) tai *palvelualue* (*kaupunkiympäristön palvelualue*). Kunnan tehtäväjaon ja organisaation kuvausta varten myös yksiselitteisemmin toimialaan viittaava perusosa on kuitenkin tarpeen; Kirkkonummelle suunniteltujen toimialojen nimien loppuosa *toimiala/sektorn* on siis sekä suomeksi että ruotsiksi toimiva ja viittaa selkeästi kunnan hoitamaan tehtäväkokonaisuuteen.

Ruotsinkielisistä nimistä on jätetty pois suomen *palvelujen*-sanaa vastaava sana: tämä on hyvä ratkaisu. Suomenkielisetkään toimialojen nimet eivät välttämättä tarvitse *palvelut*-sanaa. Sen käyttö on kuitenkin toimivaa silloin, jos tarkoitus on viestiä palveluista kuntalaisille organisaatorakenteen mukaan. Verkkosivuilla voi tällöin olla omat osionsa kuten *sivistys- ja vapaa-aikapalvelut*, kun taas viralliseen organisaation viitattaessa voidaan käyttää nimiä kuten *sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen toimiala*.

Salli Kankaanpää
kielenhuolto-osaston johtaja
Kotimaisten kielten keskus

Eivor Sommardahl
myndighetsspråkvårdare
Institutet för de inhemska språken

Ulla Onkamo
nimistöhuoltaja

Maria Vidberg
namnvårdare